
[2020-37-RE](#)

Causa 2020-37-RE

(Madeira Simoes c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 233-2020. Recurs d'empara

Sentència del 13 de juliol del 2020

BOPA núm. 92, del 22 de juliol del 2020

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 29 d'abril del 2020, per la representació processal del Sr. Lluís David Madeira Simoes, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 17 de març del 2020, dictada per la Batllia de Guàrdia (Penal), i contra la sentència del 15 d'abril del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, en el marc d'un procediment urgent i preferent, per una presumpta vulneració del dret a la vida i a la seva protecció, reconegut a l'article 8 de la Constitució, així com per una presumpta vulneració del dret a un procés degut, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, ja que en aquest cas la pena de presó pot suposar una pena de mort, que anul·li les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions al moment anterior al seu pronunciament per tal que la Sala Penal resolgui respectant els drets esmentats, és a dir, permetent al recurrent complir la seva condemna al seu domicili;

Vista la Constitució, especialment els articles 8, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 26 de maig del 2020, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2020-37-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 5 de juny del 2020, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 22 de març del 2019, el Tribunal de Corts va condemnar, mitjançant sentència, el Sr. Lluís David Madeira Simoes com a autor responsable penal d'un delicte major continuat de tràfic de productes estupefaents marihuana en la modalitat d'introducció i venda en gran quantitat i de cessió a menors d'edat, amb la circumstància modificativa de col·laboració, a la pena de 5 anys de presó i al pagament d'una multa de 10.000,00 €. Aquesta sentència va ser confirmada, el 28 de juny del 2019, en apel·lació per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

1.2. Atès que el Sr. Lluís David Madeira Simoes estava complint la presó provisional en mode d'arrest domiciliari per motius de salut en virtut d'un aute del 14 de desembre del 2017, dictat per la Batllia d'Instrucció, no va ingressar al Centre Penitenciari en compliment de la seva pena fins al 8 de juliol del 2019.

1.3. Arran del resultat del seguiment efectuat al pres per diversos facultatius, la seva representació processal va sol·licitar al Tribunal de Corts que permetés que el condemnat complís la pena de presó ferma sota la modalitat d'arrest domiciliari.

1.4. El 26 d'agost del 2019, el Tribunal de Corts va dictar un aute en què desestimava aquesta petició.

1.5. La representació processal del Sr. Lluís David Madeira Simoes va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 24 de gener del 2020, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que desestimava aquest recurs i confirmava íntegrament la decisió del Tribunal de Corts.

1.6. El 10 de febrer del 2020, la representació processal del Sr. Lluís David Madeira Simoes va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 24 de gener del 2020, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la vida i a la seva protecció, reconeguts a l'article 8 de la Constitució.

1.7. El 17 de febrer del 2020, el Tribunal Constitucional va dictar un aute en què acordava la inadmissió a tràmit d'aquest recurs per considerar-lo actualment prematur, tot indicant que la llera processal escollida era incorrecta, atès que allò que era procedent era la interposició d'un procediment urgent i preferent per a l'obtenció, si s'esqueia, de la tutela sol·licitada per l'eventual vulneració del seu dret a la vida i a la protecció d'aquest (recurs d'empara 2020-15-RE).

1.8. Una vegada seguida la via del procediment urgent i preferent, a través del qual, el 17 de març del 2020, la Batllia de Guàrdia (Penal) va dictar una sentència desestimant la demanda del recurrent, i, el 15 d'abril del mateix any, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va desestimar el recurs d'apel·lació subsegüent, el 29 d'abril del 2020, la representació processal del Sr. Lluís David Madeira Simoes va interposar un recurs d'empara contra aquestes resolucions, per una presumpta vulneració del dret a la vida i a la seva protecció, reconegut a l'article 8 de la Constitució, així com per una presumpta vulneració del dret a un procés degut, reconegut a l'article 10 de la mateixa norma.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent al·lega essencialment que el conjunt de les decisions judicials que acorden el seu manteniment en presó posen en risc la seva vida, tenint en compte l'estat de la seva salut i, per tant, aquestes decisions són contràries a l'article 8 de la Constitució, tant en relació amb el dret a la vida, com en relació amb la prohibició de la pena de mort.
- Destaca que en mèrits de l'aute del 14 de desembre del 2017, dictat per la batlle instructora, que va tenir en compte l'estat de la seva salut, va complir la durada de la presó provisional en mode d'arrest domiciliari.
- Aquest estat de salut està confirmat per la metge forense en el seu informe del 10 de desembre del 2019, i en dedueix *a contrario* que la desestimació de la seva demanda d'efectuar la pena en arrest domiciliari i el seu manteniment en el Centre Penitenciari no el tenen en compte i, per tant, es posa la seva salut en perill i es vulnera el dret a la vida, garantit per la Constitució, arriscant transformar la seva pena de presó en una pena de mort.
- Així mateix, observa que la Sala Penal amb el pronunciament relatiu a la idoneïtat o no del procediment urgent i preferent contradiu l'aute del Tribunal Constitucional del 17 de febrer del 2020, alhora que es pronuncia sobre una qüestió que no era objecte de debat, fet que vulneraria el seu dret a un procés degut.
- Per donar suport a l'argument anterior, manifesta que la sentència de la Batllia no va declarar la idoneïtat esmentada, sinó que va desestimar la seva demanda constatant que no podia anar en contra de les decisions dels tribunals superiors.
- Manifesta que no hi ha cap prova que pugui acreditar la seva perillositat, ni la reiteració dels delictes imputats, destacant que durant el temps que ha complert la presó provisional al seu domicili no hi ha hagut cap mena d'incidència.
- Per acabar, demana Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, ja que en aquest cas la pena de presó pot suposar una pena de mort, que anul·li les resolucions impugnades i que retrotregui les actuacions al moment anterior al seu pronunciament per tal que la Sala Penal resolgui respectant els drets esmentats, és a dir, permetent al recurrent complir la seva condemna al seu domicili.

2.2. Argumentació de la Batllia de Guàrdia

- En primer lloc, declara que no anirà en contra de les resolucions que han adoptat el Tribunal de Corts i la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, ja que són tribunals que revisen, en cas de recursos, les decisions preses pels batlles.
- Seguidament, recorda que la petició del recurrent d'efectuar la seva condemna de presó en arrest domiciliari no compleix els requisits establerts per l'article 210 del Codi de procediment penal, ja que el recurrent va ser condemnat per un delicte contra la salut pública que no permet la substitució demanada.

- Per acabar, considera que el pres pot rebre al Centre Penitenciari el tractament adequat a la seva patologia, i en cas contrari, podrà ser traslladat al Centre Hospitalari per rebre l'atenció mèdica que pugui requerir.

2.3. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- De manera prèvia indica que d'acord amb la legislació en vigor (article 6 de la Llei qualificada de la Justícia i articles 15 i 18 *ter* i *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials), l'aute del 26 d'agost del 2019, dictat pel Tribunal de Corts i l'aute del 24 de gener del 2020, dictat per aquesta mateixa Sala, haguessin hagut de ser objecte d'un incident de nul·litat, ja que la vulneració al·legada s'hauria produït en el marc d'un procés judicial, concretament en el marc de l'execució d'un procediment judicial.

- Per tant, la via del procediment urgent i preferent era improcedent en aquest cas.

- Considera que allò que es tracta d'evitar amb aquest nou sistema és que un batlle pugui revisar i/o esmenar decisions dels tribunals superiors, organismes precisament encarregats de conèixer dels recursos contra les seves decisions.

- No obstant aquesta inadequació procedimental, donada la naturalesa del dret fonamental, la vulneració del qual s'al·lega, accepta pronunciar-se en el fons de la demanda.

- Així doncs, sobre el fons, recorda que segons el contingut dels informes mèdics, la patologia cardíaca crònica que pateix el recurrent no es veu, en principi, agreujada per la situació d'empresonament, sinó que allò que incrementaria els riscos vinculats a la seva patologia derivaria de la seva ansietat i del seu estrès causats per l'internament penitenciari.

- Recorda que la legislació andorrana no permet estimar la petició del recurrent, ja que aquest no compleix els requisits per accedir a la substitució de la pena de presó per l'arrest domiciliari i els tribunals es troben vinculats per la llei.

- Destaca que les patologies físiques del recurrent eren prèvies a l'inici de la seva activitat delictiva, la qual ha estat continuada en el temps i ha anat incrementant la seva gravetat com ho acrediten les seves condemnes successives, fets que justifiquen que no pugui accedir a algunes de les modalitats atenuades de compliment de la seva condemna.

- Addueix que en el moment de l'emissió de l'informe mèdic forense no hi havia un risc imminent de mort, ni la seva producció es presentava com un fet segur si no es procedia a la seva excarceració, contemplant-se un agreujament del risc vital com a una possibilitat cas de mantenir-se de forma continuada en el temps la simptomatologia ansiosa.

- Precisa que el recurrent no ha al·legat cap empitjorament de la seva salut des del mes de desembre del 2019 i que rep tractament físic i psíquic, tenint assegurada una vigilància mèdica amb el tractament adaptat a qualsevol complicació que es pogués detectar.

- Per tots aquests motius, la Sala Penal conclou que no s'ha vulnerat el dret a la vida del recurrent.

2.4. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, considera que la via del procediment urgent i preferent no és apropiada en aquest cas, ja que les resolucions que van dur a l'ingrés del recurrent al Centre Penitenciari, així com aquelles que van desestimar la seva demanda de substitució de la pena de presó per un arrest domiciliari, van ser dictades en el marc d'un procediment judicial.
- Seguidament, destaca que tant l'aute del 26 d'agost del 2019, dictat pel Tribunal de Corts, com l'aute del 24 de gener del 2020, dictat en apel·lació per la Sala Penal, van desestimar la primera petició efectuada pel recurrent.
- Deixant palès que, contràriament a allò que al·lega el recurrent, ambdues decisions van examinar i valorar les condicions del seu dret a la vida.
- Destaca igualment el caràcter preexistent de les patologies del recurrent, així com la seva trajectòria delictiva continua amb tendència creixent, tant pel que fa als delictes comesos com pel que fa a les penes imposades fins a la condemna actual de 5 anys de presó.
- Considera que l'acceptació de la petició del recurrent vulneraria el principi de la cosa jutjada i que les disposicions legals contingudes al Codi de procediment penal, en particular l'article 210, no permeten estimar aquesta petició.
- També posa en relleu que el recurrent pot rebre l'atenció sanitària necessària dins el Centre Penitenciari i, en cas que aquesta no sigui suficient, podrà ser traslladat al Centre Hospitalari.
- Per tant, conclou que no s'ha vulnerat el dret a la vida del recurrent, afegint que, a més, la condemna que li ha estat imposada no pot assimilar-se a una pena de mort, prohibida per la Constitució, motius pels quals demana que aquest recurs d'empara sigui desestimat per manca de rellevància constitucional i per no haver-se produït cap vulneració dels drets fonamentals al·legats.
- En un altressí, despatxant el tràmit de proposició de prova, demana que se sol·liciti al Centre Penitenciari que informi sobre les activitats desenvolupades pel Sr. Lluís David Madeira Simoes, així com sobre les vegades que aquest pres ha hagut de ser traslladat al Centre Hospitalari per raons mèdiques relacionades amb la seva cardiopatia en els darrers 6 mesos.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Sense entrar en les particularitats de la configuració processal actual de l'empara, el paràmetre de constitucionalitat que aquest Tribunal aplica en el marc d'un procediment urgent i preferent és el de jutjar si el conjunt de les actuacions seguides ha respectat o no el "*contingut essencial*" del dret substantiu pretesament vulnerat. Això requereix examinar amb molta cura si la restricció d'aquest dret està ben motivada i és, sempre en el cas concret, proporcional al sacrifici imposat al recurrent en el seu dret fonamental.

Paràmetre diferent és el del "*cànon de constitucionalitat*", emprat en l'àmbit d'una pretesa vulneració del dret a la jurisdicció, amb presentació d'un incident de nul·litat, si s'escau -actualment optatiu en el marc d'una decisió definitiva- en què el Tribunal Constitucional no actua com a una tercera instància o com a un tribunal de cassació i, es limita a considerar la raonabilitat jurídica i lògica de la resposta

"global" donada pels tribunals ordinaris.

3.2. De manera prèvia, encara que no es tracti de l'al·legació principal del recurrent, cal examinar la vulneració del dret a un procés degut adduïda en el seu recurs d'empara.

Tant la Batllia de Guàrdia, com la Sala Penal van considerar que la via del procediment urgent i preferent no era procedent en aquest cas concret, però després d'haver-ne exposat les raons, l'una i l'altra van examinar el fons de la demanda i van motivar les seves decisions de manera clara, fet que no pot ser considerat erroni o absurd.

Per consegüent, cal declarar que no s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a un procés degut (article 10 de la Constitució).

3.3. Pel que fa a l'al·legació principal d'aquest recurs d'empara, és a dir, la presumpta vulneració del dret a la vida i a la seva protecció, que la Constitució garanteix en el seu article 8, en primer lloc, cal pronunciar-se en relació amb la pràctica de les peticions de prova sol·licitades pel Ministeri Fiscal, tendents a relativitzar la gravetat de la patologia al·legada pel recurrent (el tipus d'activitat realitzada durant l'empresonament i les atencions mèdiques extraordinàries relacionades amb la seva cardiopatia).

Aquest Tribunal considera que el coneixement d'aquests elements no proporcionaria cap element útil o rellevant per resoldre el litigi constitucional que s'ha d'examinar, com així es veurà en els punts següents.

3.4. En segon lloc, convé destacar, com així ho declaren tant la Batllia de Guàrdia i la Sala Penal en les seves motivacions, com el Ministeri Fiscal en les seves al·legacions, que les disposicions del Codi de procediment penal, i en concret l'article 210, no permeten acceptar la petició del recurrent relativa a la substitució de la pena de presó imposada per un arrest domiciliari.

Per tant, la desestimació d'aquesta petició del recurrent es fonamenta en el respecte del principi de legalitat.

Ara bé, si bé és cert que el Tribunal Constitucional no és una tercera instància judicial, i que aquesta constatació, en altres supòsits, hagués pogut justificar per si sola la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara, no obstant això, la naturalesa del dret fonamental, la vulneració del qual s'al·lega, fa necessari que aquest Tribunal examini si el seu nucli essencial ha estat respectat (veg. punt 3.1 anterior).

3.5. La qüestió cabdal és la de saber si les decisions que van ordenar l'empresonament del recurrent deriven en un risc vital efectiu que vulneraria el dret a la vida precitat.

En primer lloc, no hi ha cap element que permeti desdir que la patologia que afecta al recurrent és anterior a la seva condemna, i fins i tot que és anterior a l'inici de la seva trajectòria delictiva, l'escalada de la qual no s'ha vist obstaculitzada per aquesta patologia.

En segon lloc, de les actuacions es desprèn que aquesta patologia no està directament agreujada per la detenció penitenciària, però podria veure's afectada a llarg termini a causa de l'ansietat i de l'estrès que se'n deriva.

Així doncs, no es pot considerar que l'empresonament faci córrer immediatament i directament un

risc per a la vida del recurrent.

Altrament, a dia d'avui, no hi ha cap element que permeti establir un empitjorament de la seva salut.

És útil recordar, a més, que l'estat de salut del recurrent és conegut, està controlat, que aquest rep totes les atencions adaptades al Centre Penitenciari i que, en cas de necessitat, se'l traslladarà al Centre Hospitalari.

A partir del moment en què l'accés a les atencions sanitàries està garantit durant l'empresonament, per tal com aquest no és la causa de la seva patologia, no es pot considerar que l'empresonament vulneri el seu dret a la vida.

3.6. Això seria diferent si la naturalesa de les atencions necessàries per a una persona empresonada no permetessin ser efectuades en aquestes condicions, tanmateix, aquest no és el cas en la situació que ens ocupa.

3.7. *A fortiori*, també seria abusiu considerar que la pena de presó del recurrent és assimilable a una pena de mort, prohibida per la Constitució.

3.8. Per tots aquests motius, el Tribunal Constitucional considera que no s'ha vulnerat el dret a la vida, ni s'ha infringit la prohibició de la pena de mort, ambdós, reconeguts a l'article 8 de la Constitució.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara 2020-37-RE interposat per la representació processal del Sr. Lluís David Madeira Simoes contra la sentència del 17 de març del 2020, dictada per la Batllia de Guàrdia (Penal), i contra la sentència del 15 d'abril del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, en el marc d'un procediment urgent i preferent.

2. Declarar que no s'ha vulnerat el dret a un procés degut, reconegut a l'article 10 de la Constitució, ni el dret a la vida, reconegut a l'article 8.1 de la Constitució. Com tampoc s'ha infringit la prohibició de la pena de mort, establerta a l'article 8.3 de la mateixa norma.

3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Lluís David Madeira Simoes, a la presidenta de la Batllia, al president del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a

Andorra la Vella, el 13 de juliol del 2020.

Dominique Rousseau
President

Josep-D. Guàrdia Canela
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Jean-Yves Caullet
Magistrat